

УДК 378.091.31:378.011.3-051:81'243

Пристай Г.В.

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

ТЕХНОЛОГІЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ

Анотація. У статті розглянуто особливості впровадження однієї з перспективних педагогічних технологій – змішаного навчання – у закладах вищої освіти. Проаналізовано сучасні тенденції щодо запровадження й застосування цієї технології при фаховій підготовці вчителів іноземних мов. Схарактеризовано моделі організації навчання, які поєднують у собі елементи традиційної та дистанційної освіти. Описано ряд електронних освітніх ресурсів для вивчення іноземних мов. Доведено, що самостійний пошук нової інформації, опанування навчального матеріалу, вирішення проблем сприяє розвитку в студента пізнавальної активності й формуванню навичок самонавчання. У статті окреслено завдання та труднощі, які виникають перед викладачем при запровадженні нового курсу зі змішаним навчанням.

Ключові слова: змішане навчання, педагогічні технології, електронні освітні ресурси, веб-технології, онлайн-курси.

Prystai Halyna

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

TECHNOLOGY OF BLENDED LEARNING IN THE FORMATION OF A PROFESSIONAL FOREIGN LANGUAGE COMPETENCE OF THE TEACHER

Summary. This research shows the peculiarities of the implementation of one of the perspective pedagogical technologies in higher education institutions. Many recent studies have focused on the problem of blended learning and online education. The relationship between electronic pedagogy and evaluation of the quality of Internet education has been investigated by E. Masie, D. Randy Garrison, Curtis J. Bonk, Valerie Irvine, A. Andreev, V. Bykov, T. Krasnova. Although considerable amount of research has been devoted to the problem of the theory of digital humanization learning, few attempts have been made to investigate modern trends in the implementation and application of this technology in the professional training of foreign language teachers. This study expands the models of organization of training which combine elements of traditional and distance education in different measure. In a blended course, some of the face-to-face class time (usually 25-75%) is replaced with online class time which allows more accessible learning environment, increased student engagement for many types of learners, adds flexibility. The purpose of blended learning technology is to achieve an integral learning experience, taking into account the needs of each student who learns some part of the material online, independently managing their time and pace of learning, and studying the rest of the material with a teacher in the classroom. It has been described a series of electronic educational resources for the study of foreign languages. The data confirm that independent search of new information, mastering of educational material, solving problems contributes to the student's development of cognitive activity and the formation of self-learning skills. The paper examines the challenges and difficulties faced by the teacher when introducing a new course with blended learning.

Keywords: blended learning, pedagogical technologies, electronic educational resources, web technologies, online courses.

Постановка проблеми. Упровадження електронного навчання детермінувало виникнення нового напрямку в методиці викладання – змішаного навчання. Коли в традиційній системі використовують книги, методичні розробки, робочі напруцювання, конференції, документи, слайди презентацій, то при застосуванні електронного навчання, або онлайн-освіти, застосовують веб-технології, інтерактивні електронні курси, блоги, подкасти, чати, форуми, віртуальні класи, лабораторії та вебіари. Змішаний тип навчання (Blended Learning) – освітня концепція, яка передбачає поєднання форм навчання за класно-урочною системою та технологій віртуального навчання, що базуються на новітніх інформаційних та телекомунікаційних технологіях (далі – ІТКТ).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема змішаного навчання та онлайн-освіти розглянута в працях А. Андреева, В. Солдаткіна, В. Бикова, Н. Корсунської, О. Тіхомірової, Т. Краснкової, Е. Тоффлера, Д. Гаррісона, К. Бонка, В. Ірвін, Е. Масіє, М. Росенберга, Р. Кларка, Р. Майєра та ін. У них, зокрема, визначено педагогічну суть

інформаційно-навчального середовища, розглянуто проблеми електронної педагогіки та оцінки якості Інтернет-навчання [1, с. 58–114]; досліджено проблему теорії цифрової гуманізації навчання [2, с. 115–130]; здійснено аналіз успішності учнів при онлайн-навчанні супроти тих, хто навчався в традиційному класі [5].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Актуальність цієї розвідки обумовлена тим, що в науковій літературі недостатньо висвітлено ефективність онлайн-навчання при формуванні та реалізації іншомовної освіти вчителів.

Мета статті. Мета пропонованої статті – проаналізувати застосування технології змішаного навчання при фаховій підготовці вчителів іноземних мов. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань: 1) описати різновиди електронних освітніх ресурсів для вивчення іноземних мов; 2) схарактеризувати моделі організації навчання при змішаному навчанні; 3) проаналізувати переваги та недоліки цієї технології.

Виклад основного матеріалу. Необхідна складова новітніх педагогічних технологій – самостійне створення та використання наявних електронних освітніх ресурсів з метою вдосконалення освітніх компетентностей студентів. Формування навчального Інтернет-ресурсу (хот-лист, мультимедіаскрепбук, трежа хант, сабдъектсемпл, веб-квест тощо) на подану викладачем тему розвиває вміння відокремлювати основну інформацію, узагальнювати її, робити певні висновки, аргументувати власну точку зору, обмінюватися інформацією й уточнювати її. Створення блогів, подкастів, анімацій, фільмів, електронних газет і відеовиставок, розміщення відеоматеріалів на відеохостингу Ютуб студентом (групою студентів) сприятиме розвитку й поглибленню вмінь і навичок інформаційної компетенції – важливої складової сучасного рівня сформованості іншомовної комунікативної компетенції майбутніх педагогів. Відповідно зростають вимоги до компетентності майбутніх вчителів іноземних мов у галузі інформатики, серед яких здатність аналізувати інформаційні ресурси та застосовувати їхні можливості для розв'язання професійних завдань, уміння проявляти креативність, гнучкість, критичність мислення в ситуаціях пошуку та перетворення необхідних даних. Крім цього, на заняттях з методики викладання іноземних мов студент повинен досягнути основні форми організації навчального процесу з використанням ІТКТ як допоміжного навчального ресурсу. Застосування комп'ютерів у навчальному процесі детермінує появу нових форм роботи викладача: створення навчальних посібників на гіпертекстовій основі, мультимедійних документів, енциклопедій, тренажерів, використання інтерактивних навчальних програм та онлайн-курсів (massive open online courses – MOOCs). Проаналізуємо переваги електронних освітніх ресурсів для вивчення іноземних мов.

Веб-технології – це одна з новітніх форм взаємодії учасників педагогічного процесу, до якої належать ряд технологій та послуг Інтернету (блог, вікі, подкаст, веб-квест, Ютуб, Флікр, чати, форуми і т.п.). Навчальні мережеві спільноти дозволяють користувачам прослуховувати, переглядати, створювати й поширювати в ній аудіо- та відеопрोगами. Сервіси web 2.0 надають можливість доступу до навчальних комп'ютерних програм, наприклад, для навчання іноземних мов CALL – Computer-Assisted Language Learning, який має за основу комунікативний підхід; LearningApps.org для підтримки процесів навчання та викладання за допомогою інтерактивних модулів; iTest для створення та проведення тестування; програми JetDraft Document Suite, Constructor Electronic books, Turbo Site, SunRav BookOffice, EBooksWriter, EBook Maestro дозволяють створювати електронні підручники; для дистанційного навчання MOODLE, ILIAS, aTutor, Claroline, Dokeos, Fedena, Sakai тощо; ATutor – система для управління навчанням – дозволяє викладачам організувати різні курси навчання; Storybird – інструмент для створення коротких візуальних оповідань для подальшої презентації та обміну з партнером; ToonDoo – сервіс, що навчає діалогічному мовленню згідно з певними комунікативними завданнями; web-

портфоліо майбутнього вчителя іноземної мови відображає зростання навчальних або професійних досягнень власника. Шаблони, які існують на ресурсах web 2.0 дозволяють створювати власні блоги, подкасти, презентації та розміщувати їх в мережі. Крім того, популярні віртуальні спільноти для вивчення іноземних мов (livemocha.com, busuu.com, mylanguageexchange.com) пропонують спілкування з носіями мови, сприяють формуванню й розвитку рецептивних та продуктивних мовленнєвих навичок.

Відкриті онлайн-курси – це безкоштовні курси, які забезпечують навчання з різних предметів, зокрема з іноземних мов, і відкриті для всіх, хто має доступ до комп'ютера та Інтернету. Скажімо, курси MOOC Британської Ради доступні на соціальній платформі FutureLearn і охоплюють різну тематику, як-от, Blended Learning Essentials, Inspiring Young People In STEM, Teaching For Success: Practices for English Language Teaching. Вивчати іноземні мови онлайн пропонують LingQ, LinquaLeo, Duolingo, ESLPod, Engvid, Exam English, Loyalbooks та ін. Існують інноваційні платформи онлайн-освіти (EDUGET, PROMETHEUS, COURSER), які пропонують широкий вибір курсів, у програму яких входять лекції від провідних викладачів університетів світу, завдання, які оцінюються автоматично та/або однокурсниками, форуми для спілкування. Наприклад, курс для майбутніх педагогів «Teach English Now! Technology Enriched Teaching» від Арізонського державного університету описує необхідні кроки щодо інтеграції технологій у навчання, фокусується на теперішніх та майбутніх тенденціях в освіті, а також стратегії реалізації цих тенденцій на уроці та вдома [6].

У змішаному курсі від 25% до 75% аудиторного часу переноситься онлайн, де студенти прослуховують онлайн лекції, виконують онлайн лабораторні роботи, практичні та інтерактивні завдання, проглядають фільми, працюють у групах чи проводять дискусію. Тобто, ці види роботи онлайн замінюють відповідну аудиторну діяльність. Отже, технологія змішаного навчання має за мету отримання цілісного навчального досвіду, враховуючи потреби кожного учня / студента, який засвоює одну частину матеріалу онлайн, частково самостійно керуючи своїм часом і темпом навчання, а іншу частину матеріалу вивчає з учителем / викладачем на заняттях. Результати перших експериментів зі змішаними курсами в США демонструють вражаючий результат – поліпшення навчальних результатів студентів до 35% [3].

Змішане навчання здійснюють кількома способами:

- формування базових знань при засвоєнні теоретичного матеріалу онлайн → детальний розгляд теми, обговорення та дискусія на занятті → виконання завдань на базі вивченого навчального матеріалу, спілкування засобами ІТКТ;
- практичне чи семінарське заняття з виконанням певних практичних завдань → самостійне вивчення на основі ІТКТ в режимі онлайн, а саме засвоєння більшого обсягу навчального матеріалу з можливістю спілкування з викладачем та іншими студентами на форумах, у блогах чи електронною поштою → аудиторне повторення та узагальнення навчального матеріалу, додаткові консультації [4];

• «Flipped Learning» – нова педагогічна технологія, згідно якої основне засвоєння нового навчального матеріалу студентами відбувається вдома, а час аудиторної роботи, навпаки, виділено на виконання завдань, вправ, проведення лабораторних і практичних досліджень, індивідуальних консультацій з викладачем. Відеолекції трактуються як ключовий компонент у «перевернутому» підході; вони створені викладачем / іншими викладачами та розміщені в Інтернеті. Оцінювання засвоєння нового матеріалу проводиться в кінці того ж заняття за допомогою виконання завдань у робочому зошиті чи комп'ютерного тестування. Пропоноване «перевернуте навчання» передбачає відмову від відповідей студентів біля дошки, фронтального опитування, диктування конспектів, перегляд тривалих навчальних фільмів і презентацій тощо.

Технологія змішаного навчання має ряд переваг і недоліків. До перших зараховуємо залучення до роботи й зацікавлення предметом усіх студентів групи / курсу й кожного зокрема, в аудиторії більше часу виділено на практичні завдання, захист проектів / презентацій, дискусії, а не для пояснення теоретичних понять. Цей підхід сприяє покращенню взаємодії студентів між

собою та з викладачем, стимулює вдосконалення навичок самонавчання, робота з технологіями як частиною навчального курсу удосконалює інформаційну компетентність майбутніх педагогів, зокрема вчителів іноземної мови. Проте перед викладачем постає ряд викликів: розробка нового курсу за технологією змішаного навчання передбачає чіткий розподіл дидактичного матеріалу для роботи в аудиторії / вдома, для групової роботи / самостійно. Недоліками можуть стати відсутність технічних засобів чи можливості підключення до Інтернету, технічні збої тощо.

Висновки і пропозиції. Зростання обсягу інформації, конкуренції на ринку праці спонукає до зміни форм традиційного навчання, а саме урізноманітнення методик навчання. Доведено, що використання змішаного типу навчання сприяє кращому засвоєнню знань, можливості отримувати додаткову інформацію для підвищення свого фахового рівня, відпрацювання пропущених занять та ін. Воно сприяє вдосконаленню професійно-орієнтованих компетенцій майбутнього вчителя, зокрема комунікативної, інформаційної, предметної, продуктивної, заохочує до саморозвитку, творчості, самовизначення, самоосвіти й конкурентоспроможності.

Список літератури:

1. Андреев А.А., Солдаткин В.И. Прикладная философия открытого образования: педагогический аспект: монография. Москва: РИЦ «Альфа» МГОПУ им. М.А. Шолохова, 2002. 168 с.
2. Биков В., Лещенко М. Цифрова гуманістична педагогіка відкритої освіти. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2016. № 4. С. 115–130.
3. Примаченко І. Масові онлайн-курси – шанс для української освіти. *Prometheus*. 2014. URL: https://prometheus.org.ua/mooc_chance_for_ukrainian_education/ (дата звернення: 05.09.2019).
4. Лозовицький Д. Про суть технології змішаного навчання. *Prometheus*. 2018. URL: <http://aphd.ua/pro-sut-tekhnohohi-zmishanoho-navchannia-> (дата звернення: 06.02.2019).
5. Means B., Toyama Y., Murphy R., Bakia M., Jones K. Evaluation of Evidence Based Practices in Online Learning: A Meta-Analysis and Review of Online Learning Studies. Washington, D.C.: U.S. Department of Education, Office of Planning, Evaluation, and Policy Development, 2009. 93 p.
6. Teach English Now! Technology Enriched Teaching. URL: <https://www.coursera.org/learn/tesol-technology> (дата звернення: 05.03.2019).
7. Curtis J. Bonk, Charles R. Graham. The Handbook of Blended Learning: Global Perspectives, Local Designs. Pfeiffer, 1 edition, 2005. 624 p.

References:

1. Andreev A.A., Soldatkin V.I. (2002). Prikladnaya filosofiya otkryitogo obrazovaniya: pedagogicheskiy aspekt [Applied Open Education Philosophy: Pedagogical Aspect]. Moscow: RITs «Alfa» MGOPU im. M.A. Sholohova, pp. 58–114. (in Russian)
2. By`kov V., Leshhenko M. (2016). Cy`frova gumanisty`chna pedagogika vidkry`toyi osvity` [Digital humanistic pedagogy of open education]. *Teoriya i prakty`ka upravlinnya social`ny`my` sy`stemamy`* [The theory and practice of social systems management]. no. 4, pp. 115–130. (in Ukrainian)
3. Pry`machenko I. (2014). Masovi onlajn-kursy` – shans dlya ukrayins`koyi osvity` [Bulk online courses are a chance for Ukrainian education] / *Prometheus* [Prometheus]. (electronic journal) Available at: https://prometheus.org.ua/mooc_chance_for_ukrainian_education/ (accessed 05 February 2019). (in Ukrainian)
4. Lozovy`cz`ky`j D. (2018). Pro sut` tehnologiyi zmishanoho navchannya [The essence of the technology of mixed learning]. *Prometheus* [Prometheus]. (electronic journal) Available at: <http://aphd.ua/pro-sut-tekhnohohi-zmishanoho-navchannia-> (accessed 06 February 2019). (in Ukrainian)
5. Means B., Toyama Y., Murphy R., Bakia M., Jones K. (2009). Evaluation of Evidence Based Practices in Online Learning: A Meta-Analysis and Review of Online Learning Studies. Washington, D.C.: U.S. Department of Education, Office of Planning, Evaluation, and Policy Development. (in English)
6. Teach English Now! Technology Enriched Teaching. Available at: <https://www.coursera.org/learn/tesol-technology> (accessed 05 March 2019). (in English)
7. Curtis J. Bonk, Charles R. Graham. The Handbook of Blended Learning: Global Perspectives, Local Designs. Pfeiffer, 1 edition, 2005. 624 p. (in English)